

Poslední bolest

ŽIVOT A SMRT M. P. TODIKY

„Ted“ se spustí závěrka fotoaparátu. V obličeji Michaila Petroviče se zračí výraz k vyfocení, snaží se o jakýsi poloúsměv, a zdá se, jako by hleděl za nějakou nám neviditelnou čáru. Vedle něj se usmívá manželka, která, jako ostatně nikdo z nás smrtelníků, pochopitelně netuší, co bude zítra. Kdyby byl Michail Petrovič věděl, že to je jeho poslední fotografie, že po cvaknutí spouště, které zaznělo v neděli prvního října 1988, mu zbývá už jen necelý rok života, jak by se zachoval? Sotva by asi chtěl něco měnit...

Jeho poslední poledne v den 10. září 1989 probíhalo jako vždycky: zase byla neděle a on se zase místo odpočinku věnoval lidem. Chystal se s manželkou na návštěvu, když vtom dorazila nějaká žena z Pjatigorsku.

„Jdi sama“, — řekl Michail Petrovič Albině Viktorovně, „přijdu za tebou o něco později.“ Žena z Pjatigorsku pak vzpomínala: „Řekl, že přinese lék a šel směrem k tamhleтому pokoji. Jenže na prahu upadl....“ V tu chvíli u dveří někdo zazvonil. Vstoupil jakýsi muž, okamžitě pochopil, co se stalo a zahájil u Michaila Petroviče umělé dýchání. To trvalo dost dlouho, až do chvíle, než konečně dorazila záchranka..

„I kdybych byl přímo za dveřmi“, uklidňoval je doktor posléze, „stejně bych to nezvládl. Smrt nastala okamžitě. Srdeční nedostatečnost.“

— A tak se učitelka z Pjatigorsku a zástupce vedoucího velké továrny z Rigy (to on prováděl umělé dýchání), kteří si původně přijeli pro lék, stali svědky skonu muže, který tolika tisícům lidí zachraňoval život.

„Ale vždyť on si nikdy nestěžoval“, říká Albina Viktorovna. „Když jsem si všimla, že není ve své kůži, zeptala jsem se: „Co je s tebou?“ „Nic mi není, opravdu. To přejde.“ Jednou jsme byli venku a on mi povídá: „Počkej, na chvíli se zastavíme.“ Doma si potom potřel hrudník petrolejem, vnitřně užil kávovou lžičku, beztak nikdy nic jiného neužíval, a ulevilo se mu.“

— Mně Michail Petrovič o své nemoci řekl: „Když jsem psal na XVII. sjezd KSSS, věřil jsem, že se zahájením přestrojky bude přece jen lépe. Jenže jsem dostal z Ministerstva zdravotnictví SSSR tak byrokratické lejtstro, podepsané zástupcem ministra, že tehdy jsem nejspíš dostal infarkt. A ještě mi dodalo, když přijela komise z Farmakologického výboru.“

— Průběh rozhovoru s vedoucím komise jsem popsal v č. 12 z roku 1988. Podotýkám, že tento rozhovor lze klidně nazvat předpojatým výslechem. A zde je dopis z MZ SSSR

(pravopis ponechán bez úprav):

„Váš dopis adresovaný 27. sjezdu KS SSSR byl důkladně posouzen na MZ SSSR, a to za účasti vysoce kvalifikovaných odborníků různých profesí. Odborníci odcestovali do Kišiněva, kde na základě pečlivého prostudování materiálů o používání Vámi připraveného prostředku k léčbě různě nemocných pacientů rozhodli, že Váš prostředek (směs zelených ořechů a petroleje) nedisponuje terapeutickým účinkem, jenž je mu připisován, a nemůže být v medicínské praxi používán jako lék. Použití uvedeného prostředku u nemocných, jakož i Vaše další provozování nezákonného léčitelství považuje Ministerstvo zdravotnictví SSSR za nepřipustné. Připomínáme, že jste byl opakovaně upozorněn orgány prokuratury na odpovědnost za používání Vašeho přípravku bez příslušného povolení.

Zástupce ministra. Podpis.“

Jak bylo řečeno výše, když si Michail Petrovič přečetl tento text, udělalo se mu zle, a řekl si, že to může špatně skončit. Začal se natírat petrolejem a pít ho. Brzy se mu ulevilo. Pak zašel na polikliniku Lečsanupra, kde zjistili, že prodělal infarkt. Různě ho zrentgenovali a podívali se. V oblasti jizvy bývá zpravidla mrtvá zóna, vysvětlili mu, ale tady svaly fungují. Je tam jen poinfarktová jizva... Dostával ale i jiné dopisy. Úřad pro montáže vrtných věží

Usinského trustu vrtných prací z výrobního sdružení Kominěf Vám děkuje, že jste vrátil do života naší zaměstnankyni Valentinu Viktorovnu Volovnikovou... S pozdravem vedoucí úřadu... Tajemník stranického byra... Předseda odborového výboru...

„Státnímu výboru pro vynálezy SSSR. Potvrzení. Já, Světlana Alexandrova Baškirovová, potvrzuji, že už 3 roky užívám lék docenta M. P. Todiky z Kišiněva... V roce 1985 mi byla v ONC AMN SSSR odstraněna mléčná žláza. Ačkoli jsem se po tomto zákroku už dále nikam neobracela a neabsolvovala chemoterapeutickou kúru, cítím se dobře...

Pana Todiku jsem vyhledala na radu kosmonauta G. S. Titova, který napsal Michailu Petroviči dopis s prosbou o pomoc.“

Devítiletá holčička z Kyjeva byla v onkologickém ústavu hospitalizována s diagnózou cirhóza jater. S upřímností jemu vlastní řekl její lékař rodičům: z cirhózy ještě žádného krále nevyléčili... Matka zařídila vše kolem pohřbu, a pak se vydala do Kišiněva k M.P. Už jen kvůli tomu, aby si v budoucnu nevyčítala, že nezkusila poslední prostředek. To bylo v září 1980. Za rok šla dívka opět do školy. Matka ihned napsala do Kišiněva: dcera zdárně roste, už je větší než já. Pak přijela s druhou dcerou, u níž rovněž hrozila cirhóza jater. Možná to bylo dědičné...

Příběh paní Galiny Nikoare z vesnice Bratjanovka v Kotovském okrese. Třetího července 1986 mi na základě vyšetření oznámili, že musím na operaci.

Po operaci mi sdělili: máte rakovinu děložního hrdla, ale jsem jedna z tisíce žen, které měly štěstí, protože vyhledaly lékaře včas. Po zákroku jsem však celou dobu krvácela, třikrát mě hospitalizovali. V zimě 1987 jsem se na vlastní pěst vydala do Moskvy na ministerstvo

zdravotnictví. Odtud mě poslali do Vsesvazového onkologického centra, kde mi vysvětlili, že operace v Kišiněvě neproběhla tak, jak měla. Jela jsem zpátky do Kišiněva: co jste mi to proboha provedli? „Udělala jsem všechno, co se dalo“, — odpověděla mi ošetřující lékařka. A když jsem odcházela z onkocentra, mluvila jsem

s nějakou paní bez vlasů, která tam byla již potřetí na chemoterapii, dnes už není mezi námi. A ta mi dala adresu Michaila Petroviče... Brala jsem jeho lék a za tři měsíce jsem otěhotněla. Michaila Petroviče zpráva o mém těhotenství velice potěšila. Ohledně jména jsem měla jasno — když to bude chlapec, bude se jmenovat Miša, když holčička, pojmenuji ji Natálie. To jako by znamenalo laskavost, naděje. Moji holčičce je už přes rok... A to jsem ani netušila, jestli vůbec budu žít, natožpak že rodit.“

DOPIS Z.D.ANDREJEVOVÉ. Vážený pane Dimitrenko! Odpuště, že Vás oslovuji tak oficiálně, ale bohužel neznám Vaše křestní jméno. Chci Vám z celého srdce poděkovat za článek „Silnější než bolest – naděje“ v č. 12 časopisu Zemědělství Moldávie. Když jsem se dozvěděla o existenci tohoto článku, vypravila jsem se do knihovny, abych si ho přečetla a přepsala – na moskevských stáncích ho nemají. Jde o to, že já jsem přesně ten člověk, o nichž jste v závěru článku slíbil povprávět. Před dvěma lety mi v okresní onkologické léčebně přiznali druhý, a potom i první, jak se u nás říká „trvalý“ (na dva roky), stupeň invalidity. Neoperovali mě, protože nádor byl moc velký. Běhala jsem od jednoho doktora k druhému, od profesorům k babkám kořenářkám, ale bylo mi pořád hůř. Před rokem jsem náhodou zaslechla o léku moldavského vědce, rozjela jsem se do Kišiněva, dostala (zcela zdarma!!!) lék a začala si dělat obklady i užívat vnitřně extrakt ořechu v petroleji. Když jsem přišla na další pravidelnou kontrolu k onkoložce L. N. Lišné, nesmírně se podivila — nádor se zřetelně zmenšil, a najednou byl pohyblivý... Netvrdím, že se stal zázrak, jsem samozřejmě ještě pořád nemocný člověk, ale vrátila se mi naděje, a ani bolesti už nejsou tak velké. A za to všechno vděčím Michailu Petroviči Todikovi... Michail Petrovič je obětavý člověk, skutečný humanista, ale i on se přece může unavit, onemocnět, a co bychom si pak počali my, kdo jsme závislí na jeho léku?

U Michaila Petroviče jsem viděl knihu Samuila Maršaka, kterou mu daroval jeden z básnickových příbuzných, už si nevzpomínám, zda syn nebo zeť. Lidový lékař vysvětlil: Čtyřlétý vnuk v Maršakově rodině umíral noc co noc po dobu čtyř let. Za celé ty čtyři roky

nikdo nedokázal ani stanovit diagnózu. Můj lék ho vyléčil na poprvé.“

A tady je fotografie člověka, kterého zná celá země. Na rubu je napsáno: Aktivnímu účastníkovi Vlastenecké války, drahému Michailu Petroviči Todikovi na znamení díky za péči o sovětské lidi, za pomoc se zlepšováním jejich zdravotního stavu. Se srdečným pozdravem I. D. Papanin. 3. srpna 1976. A zde je komentář samotného Michaila Petroviče: V roce 1976, 28. července, byl v Moskvě zahájen mezinárodní geografický kongres. Byl jsem jeho delegátem. Spátl jsem, jak Ivan Dmitrijevič přichází k tribuně a napadá na jednu nohu... Po jediném obkladu vyhodil psí kožesinu, do níž si nohu po mnoho let balil a chránil ji tak před sebemenším chladem.“

Michail Petrovič vyléčil i kosmonauta Pavla Romanoviče Popoviče, jehož dle jeho vlastních slov zbavil chronického zápalu plic.

Od té doby se datuje přátelství s obyvateli Hvězdného městečka. Mnohým z nich pomáhal zlepšit zdraví.

Bylo by možno uvést ještě spoustu zvukných a různých jmen. Obyvatel Leningradu, Jakutska, Grozného, Magadanu a Dněpropetrovska. Ale nejspíš nemá cenu se tím ještě dále zbývat.

Celkově se nabízí následující závěr: na to, aby bylo možno označit přípravek pana M. P. za schizofrenní ideu, existuje příliš mnoho svědků. A tentýž názor opakovaně vyslovili i lékaři...

Mnohým lék nepomáhal. Ani při radikulitidě se nedostavil efekt pokaždé. M. P. tyto varianty nepopíral. V případech onkologických onemocnění má obecně za to, že polovině pacientů přípravek nepomáhá. Zejména těm, jejichž nemoc byla zanedbaná. Dále je třeba poznamenat, že i

sami nemocní - v obavě, aby neurazili léčitele - jsou někdy ochotni chválit jeho lék a vydávat svá přání za skutečnost, jen aby nepříšli o poslední kapku naděje, pověstné poslední stéblo. I to je nutno vzít v úvahu.

Definitivně zjistit efektivitu extraktu žurnalistický prostředky nebylo možné. Lékaři neuznali za reálný ani jediný

případ vyléčení. To ostatně vyplývá i z článku publikovaného v tomto čísle. Pokud nemocný zemřel, prohlašují, že měl skutečně rakovinu. A že léčení petrolejem jen uspišilo smrt. No a pokud se někdo uzdravil navzdory očekávání, pak to nebyla rakovina. A Todikova extraktu se to netýká. A co výsledky vyšetření potvrzující onemocnění, diagnózu? To je vlastně omyl kolegů, kteří neškodný nádor považovali za jeho hrozný zhoubný protiklad. Takovéto dokazování se používalo ve sto procentech případů a i takovém počtu případů bylo uznáno za dostačující. To pochopitelně nemůže nevyvolat pochybnosti.

Jistě, rychlé vyléčení jakékoli vážné nemoci se musí považovat za zázrak. Jestliže se organismus po dlouhá léta vyvíjel podle nezdravého schématu, ztratil možnost bojovat, a chystal se vytvořit nádor nebo znehybnit klouby, je velmi těžké přesměrovat najednou jeho vývoj jinam. M. P. se proto domníval, že v raných stadiích nemoci jeho lék pomůže organismu úspěšně vzdorovat neduhu, kdežto v zanedbaných případech jsou k pokusu o ovlivnění patologického procesu potřeba litry přípravku. V této souvislosti se jako velmi přesvědčivá jeví slova Z. D. Andrejevové: Já jsem samozřejmě ještě pořád nemocný člověk, ale vrátila se mi naděje, a mé bolesti se zmírnily... Pro člověka v její situaci to vůbec není málo.

Aniž bych se domníval, že lék pana M. P. je univerzální a všemocný, přesto jsem pociťoval křivdu pokaždé, když jsem se na jeho adresu dočítal ironická rozhodnutí, kategorické a někdy i posměšné posudky nabízeného extraktu. Jak vzdálený byl (ach ano, byl...) Michail Petrovič obrazu veleúspěšného šarlatána, moderního léčitele, který využívá lidských slabostí.

Sláva mu nestoupala do hlavy. Lidovému léčiteli, kišiněvskému léčiteli nemocí, autorovi léčivého přípravku, vynikajícímu lékaři... Co všechno mu lidé napsali během dvaceti let! Ale nezpychnul, nadále zůstal skromným pracantem.

Obstál v boji s administrativním

zdravotnickým molochem. Kromě prokuratury, která na něj založila spis a shromáždila dva svazky dokumentů, kromě požadavku, aby předložil zprávu o svém psychickém zdraví a kromě narážek ohledně umístění do blázince, ho navíc anonymně špinili po telefonu a rafinovaně provokovali. Mimochodem, hned druhý den po smrti Michaila Petroviče se jakýsi tajemný neznámý snažil telefonicky navázat kontakt s Albínou Viktorovnou: „Zahraniční firmu zajímá, jak se věci mají. Souhlasíte se spoluprací? Michail Petrovič žádal, abychom u té firmy zjistili její podmínky.“

Na pouhý jeden rok jsem se tak trochu zapojil do jeho pracovní náplně a přečetl i vyslechl jsem tolik stížností, tolik plačtivých proseb a žalostných příběhů, že jsem znovu ocenil lidské kvality Michaila Petroviče. Ani v důsledku každodenního střetávání se s cizí bolestí a smrtí se nestal cynikem. S opovržením vyprávěl o jistém lékaři, který po nevydařené operaci v odpověď na mateřské zoufalé prosby, aby nějak pomohl její umírající dceři, zažertoval: Popa botează, dar zile nu ă. Což se dá přeložit jako: pop křtí, ale život nezaručí. S pocitem účasti pomáhal dalším a dalším lidem, vzdáleným i blízkým.

Zdá se, že i na vývoj vědy nahlížel zcela dialekticky. Kdyby spousta lidí začala hledat prostředek na léčbu rakoviny, už by ho dávno našli, říkal.

V otázkách ochrany zdraví neuznával lobbování ani kastování. Prý i jeden člověk dokáže nabídnout konstruktivní myšlenku, není nutno spoléhat jen na kolektivy specializovaných ústavů. „Kdyby každá kapka pochybovala, co sama smí a nesmí, nebylo by deště“, —dodával.

Dvacet let Michail Petrovič bojoval, klesal pod údery dobře namazané a seřazené byrokratické mašinérie, a zase se zvedal. Jako obvykle, i v posledním roce svého života odjel několikrát do Moskvy (samozřejmě na své náklady), kde se stále domáhal vědeckého prostudování svého léku. Při své poslední cestě do hlavního města mi odtud zatelefonoval, aby mi sdělil radostnou novinu: zdá se, že karcinogenita petroleje

je jen mýtus! Podařilo se mu získat oficiální dokument: z hlediska toxicity má jeho přípravek index 6 a je tudíž jedovatý stejně, jako pitná voda z kohoutku.

Poslední bolest ho zastihla, když šel pro lék ve snaze rychle pomoci trpícímu. Nepochybně to byl člověk patřící k tak zvané staré gardě. Se zvlášť vyvinutým smyslem pro sebekontrolu a sebereflexi. Vývoj tohoto jeho smyslu ovlivnily nejprve roky úmorné práce v období represí a pak roky pronásledování za léčení bez diplomu. Pokud ale v rozhovoru vycítil ve svém protějšku stejně smýšlejícího člověka nebo člověka, který potřebuje pomoci, dokázal se pomalíčku proměnit.

Stále před sebou vidím jeho černé jasné oči, vyzařující bolest a skrytou úzkost. Pročítá, co jsem o něm napsal a nezvykle tiše se ptá:

— Vážně mám tak zastřený hlas, jak jste napsal?.. Tak to často bývá: až když člověk zemře, začneš ho lépe chápat, vidět jeho činy v jiném světle, a skutečné drobnosti, které ti dřív připadaly malicherné, najednou nesmírně nabudou na významu. Po smrti Michaila Petroviče jsem to tak měl i já...

Koho hledáme mezi lidmi žijícími kolem nás? Koho šikanujeme a ponižujeme, prohlašujeme přitom sami sebe za bojovníky za mravnost a svobodu osobnosti? I. P. Ščerbanesku z Kišiněva po dvacet let léčil těžké choroby pomocí thymolu. Bojoval, dokazoval, a na sklonku života se vzdal a vzal s sebou i tajemství svého umění. Manželka Michaila Petroviče, jeho pomocnice a spolupracovnice Albina Viktorovna netouží vzít na svá bedra těžké břímě svého zesnulého manžela.

Oficiální medicína metodu M. P. Todiky dodnes neuznala. Kvůli tomu, že neměl lékařské vzdělání. Ve skutečnosti ovšem neuznává ani metody dalšího přirozeného talentu, nadaného vynálezce netradičních léčebných metod, rovněž Kišiněvana, Nikona Semjonoviče Reiljana. A ten má dokonce nejen lékařské vzdělání, ale i titul zasloužilý lékař republiky.

Taková je zatím u nás cena za humanitu a filantropii.

J. DIMITRENKO

Foto: autor

равление Усинского треста буровых работ из производственного объединения «Коминнефть» благодарит Вас за то, что вернули к жизни нашу сотрудницу Воловникову Валентину Викторовну... С уважением к Вам начальник ВМУ... Секретарь партбюро... Председатель профкома...».

«В Госкомизобретений СССР. Подтверждение. Я, Башкирова Светлана Александровна, подтверждаю, что вот уже 3 года принимаю лекарство доцента Тодики М. П. из Кишинева... Несмотря на то, что после удаления в ОНЦ АМН СССР в 1985 году молочной железы я никуда не обращалась и не проходила курса химиотерапии я чувствую себя хорошо...»

К тов. Тодике обратилась по совету космонавта Г. С. Титова, который написал Михаилу Петровичу письмо с просьбой помочь».

Десятилетняя киевлянка лежала в онкоинституте с диагнозом цирроз печени. Со свойственной ему откровенностью доктор сказал родителям: от цирроза еще ни одного короля не спасли... Мать купила все для похорон, а потом поехала в Кишинев к М. П. Уже просто так, чтобы потом не упрекать себя, что не испытала последнее средство. Это было в сентябре 1980-го. Через год девочка пошла в школу. Мама вскоре написала в Кишинев: девочка благополучно растет, уже больше меня. Затем она приехала со второй дочерью, у которой тоже возникла опасность заболевания циррозом печени. Возможно, по наследству...

Рассказ Галины Никоарэ из села Братьяновка Котовского района. «Третьего июля 1986 года после осмотра мне сказали: надо делать операцию. После операции сообщили: у вас рак шейки матки, но я одна из тысячи женщин, которым повезло, так как вовремя обратилась к врачам. Однако после операции все время были кровотечения, три раза лежала в больнице. Зимой 87-го поехала сама в Москву в Минздрав. Оттуда направили во Всесоюзный онкоцентр. Там мне объяснили, что в Кишиневе сделали не то, что надо. Я — обратно в Кишинев: что вы мне сделали, что не могу по белу свету ходить? «Я сделала все, что могла», — отвечает лечащий врач. А когда я выходила из онкоцентра, разговари-

лась с женщиной без волос, она уже в третий раз приняла химиотерапию, теперь ее нет в живых. Эта женщина дала мне адрес Михаила Петровича... Я принимала его лекарство и через три месяца забеременела. Пошла к Михаилу Петровичу. Он очень обрадовался. Решила — будет мальчик, Мишей назову, а если девочка — Натальей. Вроде бы это означает доброта, надежда. Моей девочке уже больше года... А ведь я не знала — буду ли жить вообще, не то, что родить».

ПИСЬМО З. Д. АНДРЕЕВОЙ. «Уважаемый товарищ Димитренко! Простите, что обращаюсь к Вам столь официально, но имени Вашего, к сожалению, не знаю. Хочу поблагодарить Вас от всей души за статью «Сильнее боли — надежда» в № 12 журнала «Сельское хозяйство Молдавии». Когда я узнала, что есть такая статья, я специально пошла в библиотеку, чтобы прочесть и переписать — в киосках Москвы его нет. Дело в том, что я как раз такой человек, о которых Вы обещали рассказать в конце статьи. Два года назад я получила вторую, а затем и первую, как говорят у нас, «бессрочную» (на два года) группу инвалидности в районном онкологическом диспансере. Оперировать меня не стали — опухоль была слишком велика. Я металась от одного врача к другому, от профессоров к «бабкам», но мне становилось все хуже. Год назад я случайно услышала о лекарстве молдавского ученого, кинулась в Кишинев, получила (абсолютно безвозмездно!!!) и начала делать компрессы и принимать внутрь настойку ореха на керосине. Когда я пришла на очередную встречу к онкологу Л. Н. Лишней, она даже ахнула — опухоль явно уменьшилась, стала подвижной... Я не говорю, что случилось чудо — я, конечно, еще больной человек, но надежда ко мне вернулась, и боли стали меньше. И все это сделал Михаил Петрович Тодика... Михаил Петрович человек самодержавный, настоящий гуманист, но ведь и он может устать, заболеть, а что тогда делать нам, тем, кто держится на его лекарстве?».

Я видел у Михаила Петровича книгу Самуила Маршака, подаренную одним из родственников поэта, не помню, сыном или зятем. Народный лекарь рассказал в чем дело: «Четырехлетний внук в семье Маршака умирал каждую ночь в течение четырех лет. За эти

годы никто не смог даже поставить диагноз. Мое лекарство вылечило его за один раз».

А вот фотография человека, известного всей стране. На обороте надпись: «Активному участнику Отечественной войны, дорогому Михаилу Петровичу Тодике в знак благодарности за заботу о советских людях, помощь в улучшении состояния их здоровья. С сердечным приветом И. Д. Папанин. 3 августа 1976 года». И вот пояснение самого Михаила Петровича: «В 1976 году 28 июля было открытие международного географического конгресса в Москве. Я был делегатом. Увидел, как Иван Дмитриевич шел к трибуне, припадая на одну ногу... После одного компресса он выбросил собачью шерсть, которой много лет окутывал ногу, предохраняя ее от малейшего охлаждения».

Михаил Петрович, по его словам, вылечил от хронического воспаления легких космонавта Павла Романовича Поповича. С тех пор завязалась дружба с жителями Звездного городка. Многим он помогал поправить здоровье.

Еще много громких и разных имен можно тут назвать. Жителей Ленинграда, Якутска, Грозного, Магадана и Днепропетровска. Однако вряд ли стоит этим заниматься дальше. В целом вывод напрашивается такой: слишком много свидетелей, чтобы считать препарат М. П. шизофренической идеей. А такая мысль неоднократно высказывалась медиками...

Многим лекарство не помогало. Даже при радикулите не всегда наблюдался эффект. М. П. не отрицал такие варианты. В случаях же онкологических заболеваний он вообще считал: половине пациентов препарат не помогает. Особенно тем, у кого запущенная форма. Надо заметить, что иногда и сами больные, боясь обидеть целителя, готовы были хвалить его лекарство, выдавая желаемое за действительное, чтобы не лишиться последней надежды, последней соломинки. И это также надо учитывать.

Выяснить до конца эффективность настойки журналистскими средствами оказалось невозможным. Дело в том, что ни один факт исцеления ме-

дики не признали действительным. Впрочем, это видно и из статьи, публикуемой в этом номере. Если больной умер, утверждают они, значит у него и в самом деле был рак. И лечение керосином только приблизило кончину. Ну, а если паче чаяния кто-то и выздоровел, то это был не рак. И настойка Тодики тут ни при чем. А результаты исследований, подтверждающие факт заболевания, диагноз? Это счастливая ошибка коллег, принявших доброкачественную опухоль за ее страшную противоположность. Такой метод доказательств использовался в ста процентах случаев. И в стольких же случаях признавался достаточным. Что не может, разумеется, не вызвать сомнений.

Конечно, быстрое исцеление от любой серьезной болезни надо считать чудом. Если долгие годы организм развивался по нездоровой схеме и, потеряв возможность бороться, подготавливал образование опухоли или неподвижность суставов, то враз перевести его развитие на другой путь нелегко. М. П. считал поэтому, что на ранних стадиях болезни его лекарство помогает организму успешно сопротивляться недугу, а в запущенных случаях нужны литры препарата, чтобы попытаться повлиять на патологический процесс. Убедительными в связи с этим кажутся слова З. Д. Андреевой: я, конечно, еще больной человек, но надежда ко мне вернулась, и боли стали меньше... И все же это не так уж мало для человека в ее положении.

Не считая, что лекарство М. П. универсально и всесильно, я все же каждый раз чувствовал обиду за него, когда читал в его адрес иронические определения, категоричные, а иногда и издевательские заключения по поводу предложенной настойки. Уж очень далек был (увы, был...) Михаил Петрович от образа преуспевающего шарлатана, модного врача-целителя, пользующегося человеческими слабостями.

Он выдержал испытание слабой. Народному целителю, кишиневскому целителю от болезней, автору целительного препарата, знаменитому лекарю... Каких только слов не писали ему за двадцать лет! Но не приобрел он высокого самознания, оставался скромным тружеником.

Он выдержал испытание в борьбе с административным

аппаратом медицины. Кроме прокуратуры, которая завела на него дело и собрала два тома документов, кроме требований предоставить справку о психической полноценности и намеков по поводу устройства в психушку, были еще и анонимные обливания грязью по телефону и утонченные провокации. Между прочим, уже на другой день после смерти Михаила Петровича таинственный незнакомец пытался по телефону «установить связь» с Альбиной Викторовной: «Иностранная фирма интересуется, как идут дела. Вы согласны сотрудничать? Михаил Петрович просил узнать у фирмы ее условия...».

Подключившись в какой-то степени к его заботам всего лишь на год, я прочитал и услышал столько жалоб, столько слезных просьб и горестных историй, что еще раз оценил человеческие качества Михаила Петровича. Он не стал циником от каждодневного соприкосновения с чужой болью и смертью. С презрением говорил об одном медике, который после неудачной операции в ответ на материнские слезные мольбы помочь чем-нибудь умирающей дочери, пошутил: попа ботязз, да зиле ну дз... Что можно перевести: поп крестит, но жизнь не гарантирует.

С чувством сострадания помогал он все новым и новым людям, дальним и близким.

Думается, что и взгляд на развитие науки был у него вполне диалектический. Когда бы много людей стали искать средство лечения от рака, то давно бы его нашли, говаривал он, не признавая ведомственности и кастовости в поисковых вопросах охраны здоровья. Мол, и один человек способен предложить конструктивную идею, не обязательно уповать лишь на коллективы специализированных институтов. «Если бы каждая капля сомневалась: что я могу одна, то не было бы дождя», — добавлял он.

Так вот двадцать лет сражался Михаил Петрович, падая от ударов хорошо смазанной и отлаженной бюрократической машины и снова поднимаясь. И в последний год своей жизни он как обычно несколько раз побывал в Москве (за свой счет, конечно), все добиваясь научного испытания своего лекарства. В последнюю поездку, звоня мне из столицы, сообщил радостную новость: оказывается, мнение о канцерогенности керосина —

миф! Удалось получить официальный документ: по токсичности его препарат имеет индекс 6, то есть ядовит настолько же, насколько ядовита водопроводная вода, которую мы пьем.

И последнее страдание настигло его, когда он шел за лекарством, спеша помочь страждущему.

Без сомнения, он был человек, что называется, старой гвардии. С особо развитым чувством самоконтроля и самоанализа. Развита была сначала годами напряженной работы в период репрессий, а потом годами гонений за бездипломное врачевание. Но умеющий неуловимо меняться, если чувствовал в собеседнике единомышленника или нуждающегося в помощи.

И сейчас вижу его черные с блеском глаза, излучающие боль и скрытую тревогу. Читает, что я о нем написал, и необычно тихо спрашивает:

— А у меня что — действительно глуховатый голос, как вы написали?..

Часто бывает: лишь после смерти человека начинаешь лучше его понимать, в другом свете видеть его действия, и кажутся исполненными большего смысла мелочи, что раньше казались пустяковыми. Так случилось и со мной после смерти Михаила Петровича...

Кого мы ищем среди живущих рядом с нами людей? Кого третируем и унижаем, объявляя себя в то же время борцами за нравственность и свободу личности? Двадцать лет лечил тяжелые заболевания с помощью тимола кишиневец И. П. Щербанеску. Боролся, доказывал, а под конец жизни сдался и унес с собою секреты своего искусства. Не желает взваливать на себя тяжелую ношу покойного супруга Михаила Петровича, его помощника и сотрудница Альбина Викторовна.

Метод М. П. Тодики до сих пор не признала официальная медицина. Из-за отсутствия у него медицинского образования. Однако она фактически не признает и методы другого самородка, талантливого изобретателя нетрадиционных методов лечения и тоже кишиневца Никона Семеновича Реиляна. Хотя он не только имеет медицинское образование, но и носит звание заслуженного врача республики.

Такова пока у нас цена человечности и человеколюбия.

Е. ДИМИТРЕНКО
Фото автора

POSLEDNÍ BOLEST

ŽIVOT A SMRT M. P. TODIKY

Ted' se spustí závěrka fotoaparátu. V obličeji Michaila Petroviče se zračí výraz k vyfocení, snaží se o jakýsi poloúsměv, a zdá se, jako by hleděl za nějakou nám neviditelnou čáru. Vedle něj se usmívá manželka, která, jako ostatně nikdo z nás smrtelníků, pochopitelně netuší, co bude zítra... Kdyby byl Michail Petrovič věděl, že to je jeho poslední fotografie, že po cvaknutí spouště, které zaznělo v neděli prvního října 1988, mu zbývá už jen necelý rok života, jak by se zachoval? Sotva by asi chtěl něco měnit...

Jeho poslední poledne v den 10. září 1989 probíhalo jako vždycky: zase byla neděle a on se zase místo odpočinku věnoval lidem. Chystal se s manželkou na návštěvu, když vtom dorazila nějaká žena z Pjatigorsku.

— Jdi sama. — řekl Michail Petrovič Albíně Viktorovně, — přijdu za tebou o něco později.

— Žena z Pjatigorsku pak vzpomínala:

"Řekl, že přinese lék a šel směrem k tamhletomu pokoji. Jenže na prahu upadl.... V tu chvíli u dveří někdo zazvonil. Vstoupil jakýsi muž, okamžitě pochopil, co se stalo a zahájil u Michaila Petroviče umělé dýchání. To trvalo dost dlouho, až do chvíle, než konečně dorazila záchranka.."

— I kdybych byl přímo za dveřmi — uklidňoval je doktor posléze, — stejně bych to nezvládl. Smrt nastala okamžitě. Srdeční nedostatečnost.

— A tak se učitelka z Pjatigorsku a zástupce vedoucího velké továrny z Rigy (to on prováděl umělé dýchání), kteří si původně přijeli pro lék, stali svědky skonu muže, který tolika tisícům lidí zachraňoval život.

— Ale vždyť on si nikdy nestěžoval, — říká Albína Viktorovna. — Když jsem si všimla, že není ve své kůži, zeptala jsem se: Co je s tebou? — Nic mi není, opravdu. To přejde. Jednou jsme byli venku a on mi povídá: Počkej, na chvíli se zastavíme. Doma si potom potřel hrudník petrolejem, vnitřně užil kávovou lžičku, beztak nikdy nic jiného neužíval, a ulevilo se mu.

— Mně Michail Petrovič o své nemoci řekl: Když jsem psal na XVII. sjezd KSSS, věřil jsem, že se zahájením přestrojky bude přece jen lépe. Jenže jsem dostal z Ministerstva zdravotnictví SSSR tak byrokratické lejstro, podepsané zástupcem ministra, že tehdy jsem nejspíš dostal infarkt. A ještě mi dodalo, když přijela komise z Farmakologického výboru.

**Průběh rozhovoru s vedoucím komise jsem popsal v č. 12 z roku 1988.
Podotýkám, že tento rozhovor lze klidně nazvat předpojatým výsledkem. A zde
je dopis z MZ SSSR**

(pravopis ponechán bez úprav):

Váš dopis adresovaný 27. sjezdu KS SSSR byl důkladně posouzen na MZ SSSR, a to za účasti vysoce kvalifikovaných odborníků různých profesí. Odborníci odcestovali do Kišiněva, kde na základě pečlivého prostudování materiálů o používání Vámi připraveného prostředku k léčbě různě nemocných pacientů rozhodli, že Váš prostředek (směs zelených ořechů a petroleje) nedisponuje terapeutickým účinkem, jenž je mu připisován, a nemůže být v medicínské praxi používán jako lék.

Použití uvedeného prostředku u nemocných, jakož i Vaše další provozování nezákonného léčitelství považuje Ministerstvo zdravotnictví SSSR za nepřípustné. Připomínáme, že jste byl opakovaně upozorněn orgány prokuratury na odpovědnost za používání Vašeho přípravku bez příslušného povolení.

Zástupce ministra.

Podpis.

Jak bylo řečeno výše, když si Michail Petrovič přečetl tento text, udělalo se mu zle, a řekl si, že to může špatně skončit. Začal se natírat petrolejem a pít ho. Brzy se mu ulevilo. Pak zašel na polikliniku Lečsanupra, kde zjistili, že prodělal infarkt. Různě ho zrentgenovali a podivili se. V oblasti jizvy bývá zpravidla mrtvá zóna, vysvětlili mu, ale tady svaly fungují. Je tam jen poinfarktová jizva...

Dostával ale i jiné dopisy.

Úřad pro montáže vrtných věží Usinského trustu vrtných prací z výrobního sdružení Kominěť Vám děkuje, že jste vrátil do života naši zaměstnankyni Valentinu Viktorovnu Volovnikovou... S pozdravem vedoucí úřadu... Tajemník stranického byra... Předseda odborového výboru..."

„Státnímu výboru pro vynálezy SSSR.“

Potvrzení. Já, Světlana Alexandrova Baškirovová, potvrzuji, že už 3 roky užívám lék docenta M. P. Todiky z Kišiněva... V roce 1985 mi byla v ONC AMN SSSR odstraněna mléčná žláza. Ačkoli jsem se po tomto zákroku už dále nikam neobracela a neabsolvovala chemoterapeutickou kúru, cítím se dobře...

Pana Todiku jsem vyhledala na radu kosmonauta G. S. Titova, který napsal Michailu Petroviči dopis s prosbou o pomoc."

Devítiletá holčička z Kyjeva byla v onkologickém ústavu hospitalizována s diagnózou cirhóza jater. S upřímností jemu vlastní řekl její lékař rodičům: z cirhózy ještě žádného krále nevyléčili... Matka zařídila vše kolem pohřbu, a pak se vydala do Kišiněva k M.P. Už jen kvůli tomu, aby si v budoucnu nevyčítala, že

nezkusila poslední prostředek. To bylo v září 1980. Za rok šla dívka opět do školy. Matka ihned napsala do Kišiněva: dcera zdárně roste, už je větší než já. Pak přijela s druhou dcerou, u níž rovněž hrozila cirhóza jater. Možná to bylo dědičné..

Příběh paní Galiny Nikoare z vesnice Bratjanovka v Kotovském okrese.

Třetího července 1986 mi na základě vyšetření oznámili, že musím na operaci. Po operaci mi sdělili: máte rakovinu děložního hrdla, ale jsem jedna z tisíce žen, které měly štěstí, protože vyhledaly lékaře včas. Po zákroku jsem však celou dobu krvácela, třikrát mě hospitalizovali. V zimě 1987 jsem se na vlastní pěst vydala do Moskvy na ministerstvo zdravotnictví. Odtud mě poslali do Všesvazového onkologického centra, kde mi vysvětlili, že operace v Kišiněvě neproběhla tak, jak měla. Jela jsem zpátky do Kišiněva: co jste mi to proboha provedli? Udělala jsem všechno, co se dalo, — odpověděla mi ošetřující lékařka. A když jsem odcházela z onkocentra, mluvila jsem s nějakou paní bez vlasů, která tam byla již potřetí na chemoterapii, dnes už není mezi námi. A ta mi dala adresu Michaila Petroviče... Brala jsem jeho lék a za tři měsíce jsem otěhotněla. Michaila Petroviče zpráva o mém těhotenství velice potěšila. Ohledně jména jsem měla jasno — když to bude chlapec, bude se jmenovat Míša, když holčička, pojmenuji ji Natálie. To jako by znamenalo laskavost, naděje. Mojí holčičce je už přes rok... A to jsem ani netušila, jestli vůbec budu žít, natožpak že rodit.“

DOPIS Z.D.ANDREJEVOVÉ.

Vážený pane Dimitrenko! Odpust'te, že Vás oslovuji tak oficiálně, ale bohužel neznám Vaše křestní jméno. Chci Vám z celého srdce poděkovat za článek „Silnější než bolest – naděje“ v č. 12 časopisu Zemědělství Moldávie. Když jsem se dozvěděla o existenci tohoto článku, vypravila jsem se do knihovny, abych si ho přečetla a přepsala – na moskevských stáncích ho nemají. Jde o to, že já jsem přesně ten člověk, o nichž jste v závěru článku slíbil povyprávět. Před dvěma lety mi v okresní onkologické léčebně přiznali druhý, a potom i první, jak se u nás říká „trvalý“ (na dva roky), stupeň invalidity. Neoperovali mě, protože nádor byl moc velký. Běhala jsem od jednoho doktora k druhému, od profesorům k babkám kořenářkám, ale bylo mi pořád hůř. Před rokem jsem náhodou zaslechla o léku moldavského vědce, rozjela jsem se do Kišiněva, dostala (zcela zdarma!!!) lék a začala si dělat obklady i užívat vnitřně extrakt ořechu v petroleji. Když jsem přišla na další pravidelnou kontrolu k onkoložce L. N. Lišné, nesmírně se podivila — nádor se zřetelně zmenšil, a najednou byl pohyblivý... Netvrdím, že se stal zázrak, jsem samozřejmě ještě pořád nemocný člověk, ale vrátila se mi naděje, a ani bolesti už nejsou tak velké. A za to všechno vděčím Michailu Petroviči Todikovi... Michail Petrovič je obětavý člověk, skutečný humanista, ale i on se přece může unavit, onemocnět, a co bychom si pak počali my, kdo jsme závislí na jeho léku?

U Michaila Petroviče jsem viděl knihu Samuila Maršaka, kterou mu daroval jeden z básníkůvých příbuzných, už si nevzpomínám, zda syn nebo zeť. Lidový lékař

vysvětlil: **Čtyřletý vnuk v Maršakově** rodině bolestí umíral noc co noc po dobu čtyř let. Za celé ty čtyři roky nikdo nedokázal ani stanovit diagnózu. Můj lék ho vyléčil na poprvé.“

A tady je fotografie člověka, kterého zná celá zem. Na rubu je napsáno: Aktivnímu účastníkovi Vlastenecké války, drahému Michailu Petroviči Todikovi na znamení díků za péči o sovětské lidi, za pomoc se zlepšováním jejich zdravotního stavu. Se srdečným pozdravem **I. D. Papanin.** 3. srpna 1976.

A zde je komentář samotného Michaila Petroviče: V roce 1976, 28. července, byl v Moskvě zahájen mezinárodní geografický kongres. Byl jsem jeho delegátem. Spatřil jsem, jak Ivan Dmitrijevič přichází k tribuně a napadá na jednu nohu... Po jediném obkladu vyhodil psí kožešinu, do níž si nohu po mnoho let balil a chránil ji tak před sebemenším chladem.“

Michail Petrovič vyléčil i kosmonauta Pavla Romanoviče Popoviče, jehož dle jeho vlastních slov zbavil chronického zápalu plic.

Od té doby se datuje přátelství s obyvateli Hvězdného městečka. Mnohým z nich pomáhal zlepšit zdraví.

Bylo by možno uvést ještě spoustu zvukných a různých jmen. Obyvatel Leningradu, Jakutska, Grozného, Magadanu a Dněpropetrovska. Ale nejspíš nemá cenu se tím ještě dále zbývat. Celkově se nabízí následující závěr: na to, aby bylo možno označit přípravek pana M. P. za schizofrenní ideu, existuje příliš mnoho svědků. A tentýž názor opakovaně vyslovili i lékaři...

Mnohým lék nepomáhal. Ani při radikulitidě se nedostavil efekt pokaždé. M. P. tyto varianty nepopíral. V případech onkologických onemocnění má obecně za to, že polovině pacientů přípravek nepomáhá. Zejména těm, jejichž nemoc byla zanedbaná. Dále je třeba poznamenat, že i sami nemocní - v obavě, aby neurazili léčitele - jsou někdy ochotni chválit jeho lék a vydávat svá přání za skutečnost, jen aby nepřišli o poslední kapku naděje, pověstné poslední stéblo. I to je nutno vzít v úvahu.

Definitivně zjistit efektivitu extraktu žurnalistickými prostředky nebylo možné. Lékaři neuznali za reálný ani jediný případ vyléčení. To ostatně vyplývá i z článku publikovaného v tomto čísle. Pokud nemocný zemřel, prohlašují, že měl skutečně rakovinu. A že léčení petrolejem jen uspíšilo smrt. No a pokud se někdo uzdravil navzdory očekávání, pak to nebyla rakovina. A Todikova extraktu se to netýká. A co výsledky vyšetření potvrzující onemocnění, diagnózu? To je vlastně omyl kolegů, kteří neškodný nádor považovali za jeho hrozný zhoubný protiklad. Takovéto dokazování se používalo ve sto procentech případů a i takovém počtu případů bylo uznáno za dostačující. To pochopitelně nemůže nevyvolat pochybnosti.

Jistě, rychlé vyléčení jakékoli vážné nemoci se musí považovat za zázrak. Jestliže se organismus po dlouhá léta vyvíjel podle nezdravého schématu, ztratil možnost bojovat, a chystal se vytvořit nádor nebo znehybnit klouby, je velmi těžké přesměrovat najednou jeho vývoj jinam. M. P. se proto domníval, že v raných

stadiích nemoci jeho lék pomůže organismu úspěšně vzdorovat neduhu, kdežto v zanedbaných případech jsou k pokusu o ovlivnění patologického procesu potřeba litry přípravku. V této souvislosti se jako velmi přesvědčivá jeví slova Z. D. Andrejevové: Já jsem samozřejmě ještě pořád nemocný člověk, ale vrátila se mi naděje, a mé bolesti se zmírnily... Pro člověka v její situaci to vůbec není málo.

Aniž bych se domníval, že lék pana M. P. je univerzální a všemocný, přesto jsem pocíťoval křivdu pokaždé, když jsem se na jeho adresu dočítal ironická rozhodnutí, kategorické a někdy i posměšné posudky nabízeného extraktu. Jak vzdálený byl (ach ano, byl...) Michail Petrovič obrazu veleúspěšného šarlatána, moderního léčitele, který využívá lidských slabostí.

Sláva mu nestoupala do hlavy. Lidovému léčiteli, kišiněvskému léčiteli nemocí, autorovi léčivého přípravku, vynikajícímu lékaři... Co všechno mu lidé napsali během dvaceti let! Ale nezpychnul, nadále zůstal skromným pracantem.

Obstál v boji s administrativním zdravotnickým molochem. Kromě prokuratury, která na něj založila spis a shromáždila dva svazky dokumentů, kromě požadavku, aby předložil zprávu o svém psychickém zdraví, a kromě nárážek ohledně umístění do blázince, ho navíc anonymně špinili po telefonu a rafinovaně provokovali. Mimochodem, hned druhý den po smrti Michaila Petroviče se jakýsi tajemný neznámý snažil telefonicky navázat kontakt s Albínou Viktorovnou: „Zahraniční firmu zajímá, jak se věci mají. Souhlasíte se spoluprací? Michail Petrovič žádal, abychom u té firmy zjistili její podmínky.“

Na pouhý jeden rok jsem se tak trochu zapojil do jeho pracovní náplně a přečetl i vyslechl jsem tolik stížností, tolik plačtivých proseb a žalostných příběhů, že jsem znovu ocenil lidské kvality Michaila Petroviče. Ani v důsledku každodenního střetávání se s cizí bolestí a smrtí se nestal cynikem. S opovržením vyprávěl o jistém lékaři, který po nevydařené operaci v odpověď na mateřské zoufalé prosby, aby nějak pomohl její umírající dceři, zažertoval: Popa botează, dar zile nu ăă. Což se dá přeložit jako: pop křtí, ale život nezaručí.

S pocitem účasti pomáhal dalším a dalším lidem, vzdáleným i blízkým.

Zdá se, že i na vývoj vědy nahlížel zcela dialekticky. Kdyby spousta lidí začala hledat prostředek na léčbu rakoviny, už by ho dávno našli, říkal. V otázkách ochrany zdraví neuznával lobbování ani kastování. Prý i jeden člověk dokáže nabídnout konstruktivní myšlenku, není nutno spoléhat jen na kolektivy specializovaných ústavů. „Kdyby každá kapka pochybovala, co sama smí a nesmí, nebylo by deště“,— dodával.

Dvacet let Michail Petrovič bojoval, klesal pod údery dobře namazané a seřízené byrokratické mašinerie, a zase se zvedal. Jako obvykle, i v posledním roce svého života odjel několikrát do Moskvy (samozřejmě na své náklady), kde se stále domáhal vědeckého prostudování svého léku.

Při své poslední cestě do hlavního města mi odtud zatelefonoval, aby mi sdělil radostnou novinu: zdá se, že karcinogenita petroleje je jen mýtus! Podařilo se mu

získat oficiální dokument: z hlediska toxicity má jeho přípravek index 6 a je tudíž jedovatý stejně, jako pitná voda z kohoutku.

Poslední bolest ho zastihla, když šel pro lék ve snaze rychle pomoci trpícímu.

Nepochybně to byl člověk patřící k tak zvané staré gardě. Se zvlášť vyvinutým smyslem pro sebekontrolu a sebereflexi. Vývoj tohoto jeho smyslu ovlivnily nejprve roky úmorné práce v období represí a pak roky pronásledování za léčení bez diplomu. Pokud ale v rozhovoru vycítil ve svém protějšku stejně smýšlejícího člověka nebo člověka, který potřebuje pomoci, dokázal se pomaličku proměnit.

Stále před sebou vidím jeho černé jasné oči, vyzařující bolest a skrytou úzkost. Pročítá, co jsem o něm napsal a nezvykle tiše se ptá:

— Vážně mám tak zastřený hlas, jak jste napsal?..

Tak to často bývá: až když člověk zemře, začneš ho lépe chápat, vidět jeho činy v jiném světle, a uskutečněné drobnosti, které ti dřív připadaly malicherné, najednou nesmírně nabudou na významu. Po smrti Michaila Petroviče jsem to tak měl i já...

Koho hledáme mezi lidmi žijícími kolem nás? Koho šikanujeme a ponižujeme, prohlašujeme přitom sami sebe za bojovníky za mravnost a svobodu osobnosti? I. P. Ščerbanesku z Kišiněva po dvacet let léčil těžké choroby pomocí thymolu. Bojoval, dokazoval, a na sklonku života se vzdal a vzal s sebou i tajemství svého umění. Manželka Michaila Petroviče, jeho pomocnice a spolupracovnice Albína Viktorovna netouží vzít na svá bedra těžké břímě svého zesnulého manžela.

Oficiální medicína metodu M. P. Todiky dodnes neuznala. Kvůli tomu, že neměl lékařské vzdělání. Ve skutečnosti ovšem neuznává ani metody dalšího přirozeného talentu, nadaného vynálezce netradičních léčebných metod, rovněž Kišiněvana, Nikona Semjonoviče Reiljana. A ten má dokonce nejen lékařské vzdělání, ale i titul zasloužilý lékař republiky.

Taková je zatím u nás cena za humanitu a filantropii.

DIMITRENKO

Foto autora